

Seks kot objekt kulturnega boja

Tomaž Ivešić

V pričujočem tekstu skušam prikazati kulturni boj v okviru dokaj znanega škandala, povezanega z ljubljanskim knezoškofom Antonom Bonaventuro Jegličem, ki je izbruhnil ob izidu njegove knjižice *Ženinom in nevestam* konec oktobra 1909, vendar z nekaterimi do sedaj še neznanimi dejstvi. Škandal namreč vsebuje vse prvine takšnega boja. Iz teologovega poučevanja o spolni vzgoji je namreč nastal politični boj, s poudarkom na osebni diskreditaciji, v katerem je prednjačil liberalni tabor, ki je hotel škofa prikazati kot perverznejša in pornografa, polemike pa so se razširile tudi čez državne meje.

Za začetek je potrebno nekaj malega povedati o našem »glavnem protagonistu«. Anton Bonaventura Jeglič, rojen v Begunjah, je bil znan po svoji veliki trmi. Leta 1898 je bil imenovan za ljubljanskega škofa in na tej funkciji ostal do leta 1930, ko ga je nadomestil Gregorij Rožman. Bil je pomembna politična figura v delovanju (Vse) Slovenske ljudske stranke, s tem pa je odigral tudi eno izmed pomembnejših vlog v boju za preureditev Avstro-Ogrske, mislim seveda na Majniško deklaracijo. Jeglič je bil silno dejaven škof; v 32. letih delovanja naj bi opravil kar 1800 kanoničnih vizitacij po župnijah svoje škofije. Tam je maševal ter po več ur skupaj spovedoval, pogosto pa je svoja opažanja zapisoval v dnevnik, ki ga je skrbno pisal.

Bojevnik proti pohujšanju

Jeglič je znan tudi kot oster nasprotnik pohujševanja ljudi. Tako naj bi na prelomu stoletja kupil celotno prvo naklado *Erotike* Ivana Cankarja in jo dal sežgati (s tem je naredil Cankarju zgolj dobro oglaševalsko potezo, saj je kmalu izšla druga naklada), ob postavitvi Prešernovega spomenika leta 1905, pred frančiškansko cerkvijo v Ljubljani, pa je javno protestiral proti golemu oprsju muze, ki še danes bdi nad našim največjim pesnikom. Da bi uresničil ideje, ki so se mu porodile ob spovedovanjih, je Jeglič avgusta 1908 sklical sinodo, na kateri se je obvezal, da bo spisal knjižice za nevedno ljudstvo. Ko so na njej brali škofov spis o tem, kaj naj se ženinom in nevestam pove o spolnem življenju, da bi jih pravilno poučili, je generalni vikar Flis kar majal z glavo, neki Kočevar, po spominu Ignacija Nadraha

naj bi šlo za župnika Kreinerja, pa je vzkliknil: »*Das würde ich mich meiner leiblichen Schwester nicht getraut zu sagen!*« (»Tega si še svoji rodni sestri ne bi upal reči!«). Sam Jeglič je o sinodi v svoj dnevnik zapisal: »Pri obravnavi *de doctrina Christiana* [o krščanskem nauku]: kako naj se otroci uzgajajo, da spolno čisti ostanejo, kako naj se pri izpovedih zasledujejo zamolčani grehi contra st. decalogi praeceptum [proti zapovedi sv. dekaloga], kako naj se mladina de licitis et illicitis [o dovoljenih in nedovoljenih stvareh] poučuje, kako naj se poučujejo ženini in neveste, je bila razprava skoraj strastna. /.../ Sedaj bo treba poskrbeti, da se določila in navodila sinode ponatisnejo, onda pa izpeljejo. Mnogi duhovni so želeli, naj se izpusti navodilo za spolni pouk otrok, navodilo za izpovedovanje in navodilo za pouk ženinov! Celo moj tajnik Dostal mi je prišel prigovarjat. Meni se pa ravno ta navodila dozdevajo najbolj važna, najbolj dalekosežna od vseh drugih. Sestavil sem jih na temelju večletnih izkušenj in po goreči molitvi. Kar se mi je poslalo prigovorov, prav nobeden ni kaj posebnega, da, predsodki duhovnov in preslabo razumevanje dotičnih vprašanj me nekako še bolj nagiba, da ostanem pri svojem sklepu; vendar pa bom še Dr. Fr. Ušeničnika in F. Roldina S. J. še svet povprašal.«

V *Škofijskem listu* je nato vse duhovnike pozval, naj, če imajo boljše predloge, pridejo na plano z njimi. Navodila je kasneje Jeglič z nekaj popravki dal natisniti in jih razposlati duhovnikom. Zapovedal jim je, naj jih skrbno preučijo, kakor tudi njegove knjižice, ko bodo natisnjene. Odločil se je napisati knjižice *Ženinom in nevestam, Mladeničem* (I. in II. zvezek), *Dekletom* in *Staršem*. Jeglič se je dela lotil sistematično: se pravi, hotel je poučiti oba spola in vse generacije.

Sredi marca 1909 je bil že dovršen prvi spis, namenjen staršem. Jeglič ga je poslal msgr. Alešu Ušeničniku, da bi ga prebral in ocenil. Ušeničnik mu je odgovoril, »da je pouk točen, nežen in ljubezniv ter zares lep«, vendar ga je skrbel »prenatančen pouk o telesni vzgoji in spolnih stvareh«, zato je Jeglič spis poslal še prelatu Andreju Kalanu in zdravniku dr. Dolšaku, da še onadva podata svoje mnenje. Konec marca je nato zapisal v dnevnik: »Kanonik Kalan mi je vrnil rokopis *Staršem*. On pravi: da bi mojemu ugledu škodovalo, ako bi izdal pod svojim imenom, ker je čustvovanje ozir škofa pri ljudstvu jako nežno in bi se pohujšali, ko bi jaz take stvari pisal. O dr. Dolšaku trdi, da je popolnoma zoper to, da bi laik pisal o zdravniških predmetih (o materah, kako naj bodo pred porodom etc.). Laik naj le dobesedno prepíše navodila zdravniška in naj dotičnika citira; pripravljen pa je prvi del končno redigirati, nazadnje se mi priporoča, naj navodilo izdajo skupno zdravnik, pedagog in moralist, jaz naj pa predgovor napišem. Zadevo bom premislil in morda zadnji predlog

sprejel. V srcu sem prepričan, da je ves pouk potreben. Saj starši, matere morajo vedeti, kaj je ob času po spočetju in po porodu potrebno zanje in otročička, da oba zdrava ostaneta. Tudi kar sem napisal o spolnem pouku, je pri nas deloma potrebno, deloma koristno. Mislim, da se ne motim: bojim se pa vendarle, da me ne bi premotila kaka "idea fixa". Premišljeval bom in molil.«

Jeglič ni miroval niti v svojih obiskih po župnijah. Proti koncu julija istega leta je ob birmovanju veliko spovedoval in ugotavljal: »Otroci, mladeniči in dekleta so premalo poučeni: od tod precej grehov contra VI. decalogi praeceptum [proti šesti Božji zapovedi]. Tudi neveste in ženini, mladi možje in mlade žene so premalo poučeni de vita conjugali et de matrimonio [o zakonskem življenju in poroki]. Oh dosti žena je zato v spodnjih delih telesa bolehnih. O kako so se mi zahvaljevali, ko sem jih o priliki bolj točno poučil. Zopet sem se prepričeval, da je moja metoda, akoravno nevarna, vendarle prava.«

Na podlagi teh izkušenj je septembra 1909 poslal v tisk knjižici *Staršem ter Ženinom in nevestam*. Na tem mestu je potrebno omeniti še nekaj stvari. Prva je ta, da Jeglič pri duhovnikih za svoje delo ni imel velike podpore. Svoje izkušnje je Jeglič črpal iz spovedovanja, ki pa ga je izvajal na, za mnoge, sporen način. Spovedanca je namreč tako rekoč silil v priznavanje grehov. Takšno spovedovanje je pričakoval tudi od svojih duhovnikov, ki pa mu niso sledili. Znano je, da mu je leta 1915 prelat Kalan dejal, »da gre predaleč«, da do tja ni šel še noben škof, noben papež, noben svetnik. Duhovniki so se izgovarjali še na kanonsko pravo in na načela moralistov, »da se je bolje zadovoljiti z nepopolno spovedjo, kakor pa biti z enim samim neprevidnim vprašanjem spovedancu v spotiko«. Od tod tudi mnogokrat v dnevniku zapisane »popravljene« ali »ponovljene« spovedi. Če naj izpostavimo en takšen zapis, ki ga je Jeglič zabeležil po tem, ko je zapisal, da je spovedoval: »Bili so fantiči in deklice. Do 12-13. leta so dosti nedolžni; s tem časom se pa začanja masturbatio pri mnogih; ker jih nikdo ne vpraša, povedati pa ne morejo, greh zaostane. Precej spovedi smo ponovili: dečke in deklice sem poučil, dobro so razumevali in nauk drage volje sprejeli.«

Jeglič je bil sicer mnenja, da pri spovedovanju ne pretirava. V dnevnik je zapisal: »Spovedujem natanko: pazim, da ne zaidem predaleč, ampak le toliko, kolikor mora biti in bom mogel pred Bogom odgovarjati. Ker se ljudje vedno bolj k meni za spoved drenjajo, mislim, da zadenem potrebo njihovega srca in da jim tudi ustrezem. Molim v ta namen veliko in čudno, kako Bog molitev usliši.«

»Škandalozna« rdeča brošurica

Konec oktobra je bila »rdeča brošurica« *Ženinom in nevestam*, kakor je dobila ime po rdečih platnicah, naposled natisnjena. Zanimivo je, da v Jegličevem dnevniku nikjer ne zasledimo, da bi rdečo brošurico dal pred tiskanjem komu v branje, niti se ni o njej z nikomer posvetoval, kot je to storil pri spisu *Staršem* ali pa *Dekletom*. Jeglič je to delo spisal po svoji volji in neposredno poslal v tisk, čeprav je že pri drugih spisih, kot smo že pisali, naletel na opozorila in neodobravanja..

Na prvo neodobravanje je škof naletel že na »domačem dvorišču«. Najprej založba *Katoliška bukvarna* brošurice ni hotela natisniti, nato pa je katoliški časopisi niso hoteli oglaševati. Jeglič je v dnevniku sprva besnel, toda nato zapisal: »Ne zamerim: hudi so predsodki. V Knjižici vzbujam pravi pojem o svetosti zakona, o obveznosti zarok in učim vse, kako se posluževati zakonske združitve, da ne bo greha in ne bo škode za zdravje. Ko bi jo le tudi zakonski hoteli čitati. Pa tudi odrasli mladeniči jo smejo in dekleta. Naučili se bodo prav in spoštljivo misliti o tem, na kar zmeraj mislijo in zmeraj požeje, toda sramotno in grešno! Sodeči po strastnih debatah ob času sinode sodim, da bo knjižica razburila tudi duhovne po deželi. Nič ne de! Delal sem iz čistega namena in podal potrebnega pouka v sicer kočljivi, toda nujni potrebi.« Tukaj pa je Jeglič pošteno ustrelil mimo, saj je bil napadan ravno zaradi tega, ker so knjižico lahko brali vsi in ne samo mladoporočenci, kakor se je kasneje škof zagovarjal, da je bilo zamišljeno.

Vendar je glavna kritika šele prišla, in sicer iz liberalnega tabora. Po mnenju Nadraha so liberalni listi mislili, »da jim je zdaj dana prilika, da škofa, ki je zadal liberalizmu toliko porazov, popolnoma uničijo.« Odnosi med liberalnim taborom in Jegličem so bili v preteklih letih vse prej kot zgledni. Ob Jegličevem prihodu v Ljubljano mu je liberalni župan Ivan Hribar sicer priredil velik sprejem in tudi liberalni časniki so ga hvalili kot narodno zavednega Slovenca. Posledica je bilo začetno simpatiziranje z liberalci, ki pa se je zelo skrhalo že po nekaj mesecih pri vprašanju šolstva. Sledilo je blatenje škofa po liberalnih časopisih, saj je Jeglič oznanil, da misli zgraditi lastno gimnazijo. Obstajala je celo (ne)upravičena možnost, da mu v liberalni Ljubljani ne bi izdali gradbenega dovoljenja. Proti gradnji se je najbolj jasno izrekel Ivan Tavčar, medtem ko bi jo Hribar po vsej verjetnosti dopustil. Zato se je škof odločil, da se gimnazija zgradi izven Ljubljane, v bližnjem Šentvidu, ki je bil tedaj še samostojna občina. Naslednja kampanja proti škofu je potekala ob sežigu Cankarjeve *Erotike*

in znova ob občinskih volitvah leta 1901, ko je Jeglič že aktivno posegel v politično dogajanje, s pismom dvema duhovnikoma, naj agitirata v prid Katoliške narodne stranke (predhodnice SLS). Podoben razlog je bil tudi leta 1905 glavni povod za napad s strani liberalcev, pri tako imenovanih »sorških dogodkih«. Tamkajšnji duhovnik je bil že dlje časa v sporu z Jegličem, saj po njegovem mnenju duhovnik ni dovolj deloval v korist škofu ljube stranke. Liberalni časnik *Slovenski narod* je prav pozival »na boj« proti škofu. Istega leta se je zgodil tudi že tudi omenjeni »incident« s Prešernovim kipom. Tedaj je *Slovenski narod* za Jegliča zapisal, da »je blazen fanatik, eden tistih, ki imajo vedno krvave oči in škripljejo z zobmi, eden tistih, ki bi najraje klali in morili, če bi smeli.« Liberalci in Jeglič so torej bili na bojni nogi že skoraj celo desetletje pred izidom »rdeče brošurice«. Hkrati je znotraj liberalnega tabora prihajalo do trenj, ki so bile posledica neuspeha na volitvah za zastopstvo Kranjske v dunajskem Državnem zboru. Pred uvedbo splošne volilne pravice so od 11 kranjskih poslancev Nemci imeli 2, liberalci 3 in Slovenska ljudska stranka 6. S spremembo volilne zakonodaje leta 1907 pa so od 12. poslancev Nemci in liberalci dobili vsak po en mandat, SLS pa kar 10. Po letu 1905 je prišlo tudi do prenehanja sodelovanja med slovenskimi in nemškimi liberalci na Kranjskem. Tako so Nemci leta 1908 glasovali za Ivana Šušteršiča, voditelja SLS, kot deželnega odbornika. Januarja 1909 je ob novem zasedanju razširjenega Kranjskega deželnega zbora prišla moč SLS še toliko bolj do izraza, saj je osvojila absolutno večino. Liberalni tabor je za obrnitev trenda naraščanja moči in podpore SLS izkoristil vsakršen spodrselj nasprotne strani. Če se je tak spodrselj zgodil glavnemu podporniku SLS ter »moralni avtoriteti«, kar je ljubljanski knezoškof v tistem času zagotovo bil, še toliko bolje.

Tokratni napad na Jegliča je bil strašen, saj so ga napadli vsi liberalni časopisi. S tem so sicer odlično oglaševali brošurico, ki se je prodajala kot za šalo. A ni šlo samo za napade v časopisju, liberalci so izdali prav posebno »zeleno brošuro« (*Kaj pravi brošura škofa Antona Bonaventura?: Kritična razprava*), v kateri so se norčevali iz Jegličeve »rdeče«. Iz konteksta so iztrgali mnoge citate in jih izkoristili za smešenje škofa. V zeleni brošurici so tako zapisali, da se je Jeglič s tem delom proslavil in da v njej daje pouk »ali po besedah Sv. pisma, ali po židovskih spolnoprežetih pamfletih, ali po svojih lastnih izkušnjah, to bo on sam opravil s svojo vestjo«. Zapisali so še, da je Jeglič sicer imel dober namen, da pa je »temeljito grešil«, kot že ob vsem, česar se je v škofiji lotil. Dejali so, da škof vidi povsod samo blato, ter se obregnili ob natančen spolni pouk. Za zgled so si raje vzeli duhovnika Janeza Zabukovnika, ki je v svoji knjigi nekaj let prej na isto temo zapisal, da »več in bolj jasno ne morem o tem tukaj

govoriti, opomnim pa, da kdor bi kdaj dvomil o čem, ali žali zakonsko čistost ali ne, mora vprašati izpovednika, v dvomu ne sme ničesar storiti.« Predvsem zaključne besede zelene brošure so bile ostre. »V vseh zadnje navedenih odstavkih je škof zagrešil ne samo čut sramežljivosti, ampak pregrešil se je tudi proti skromnemu medicinskemu znanju navadne babice. Zdravnika, ko bere te nauke, mora obiti smeh pomilovanja; da bi se nad tem jezil, se ne izplača. Ko bi bil škof vprašal vsaj kakega zdravnika! Zakaj se ni zaupal svojemu domačemu zdravniku dr. Robidi ali pa svojemu prijatelju dr. Zajcu. Prvi bi ga preiskal kot psihiater, drugi kot veščak za notranje bolečine, in ta brošura bi šla s škofom vred v kako zdravilišče.«

Jeglič je bil popolnoma uničen, razmišljal je celo o odstopu. Sam je zase mislil, da je imel dober namen, vendar da je bil ob tem »neroden«. V dnevniku je tudi omenil, da so mu povedali, da so liberalci imeli v tiskarni nekega vohuna, ki je vzel brošurico iz tiskarne, še preden je ta bila natisnjena. To potrjuje datum, natisnjen na hrbtni strani zelene brošurice, ki pade v čas še pred izdajo rdeče. Šlo je torej za premišljeno gonjo za diskreditacijo škofa. Kako se je zamajal Jegličev ugled, se spominja tudi Nadrah. Pravi, da so tercialke, pretirano pobožne žene, pljuvale v škofijsko palačo, ko so hodile mimo, ostali ljudje pa so se na vsakem koraku norčevali iz škofa. Liberalci so ga namreč »proglasili za pornografa. V nekem nemškem leksikonu sem bral pri besedi Jeglič med drugim, da je pornograf«. Jeglič je sicer slutil, da mu bodo liberalci zagodli, ga je pa motilo, zakaj se ravno oni, ki živijo grešno življenje, vtikajo v te stvari. V dnevnik je zapisal: »Hočem počakati, da vidim, kaj bodo liberalci naredili in kaj zasnovali zoper mene. Čudno, da se za njo najbolj zanimajo oni ljudje, ki o nečistih grehah govorijo, pišejo in v njih živijo! To knjižico naj le bero: saj je v njej točen katoliški nauk in mislim, da povedan spodobno. Toda vidim, kako so ljudje poželjivi po "seksualnih stvareh". Ako bom poniževan in se mene kaj zlorabi: potrpe bom in molil.«

Kaj pa je Jeglič sploh pisal v rdeči brošuri? Knjižica je razdeljena na tri dele: pred poroko, na dan poroke in po poroki. V delu pred poroko škof razlaga o svetosti zakona, kjer si pomaga s svetopisemskimi citati. Razpreda o pomembnosti zaroke in zapiše, da je razdrtje zaroke brez veljavnega razloga smrtni greh; razdre jo lahko samo cerkvena oblast in oba zaročenca morata biti s tem zadovoljna oz. se morata raziti sporazumno. Dalje pravi, zakaj je greh poročiti se s sestro/bratom ženina/neveste ali s kom od sorodnikov. Nato razglablja o tem, zakaj morata zaročenca do poroke ostati »čista«, in ob tem podaja zanimivo razlago, kako nečiste misli vplivajo na poželenje: »Ker so možgani telesa po hrbtenici in družih živcih spojeni s spolnimi udi, se dogodi, da take misli na ono naslado razdražijo telesne spolne dele ter vzbude nekako

podobno naslado, katera zopet silno vleče in nagiba na telesno združitev.« Nato ponuja različne rešitve, kot so redna molitev, prejemanje zakramentov, izogibanje temu, da sta zaročenca veliko časa na samem itd. Drugi del, ki govori o sami poroki, je zmerno napisan. Jeglič razlaga pomen poroke in njen postopek. Dalje razlaga, kako je potrebno biti na svatbi zmeren v hrani in pijači, precej pa ga moti ples. Še posebej, če se preveč spije in ples vzbuja poželenje, pri tem pa navaja primer deklice iz svoje rodne vasi, ki je prišla v roke izprijenega mladeniča in zanosila. Postala je mati in bila osramočena. V tretjem delu knjižice se nahaja tisti del, ki se je zdel liberalcem najbolj sporen. Ko govori o zakonski združitvi, pravi: »Ta združitev ima pa tudi namen moža in ženo obvarovati od nečistovanja; zato je dopuščena tudi pri nerodovitnih, v starosti, v času nosečnosti. Ona je nazadnje sredstvo, da se ohrani, pokaže in še bolj vname zakonska ljubezen med možem in ženo.« To pa je bilo v nasprotju s tistim, kar je zapisal v knjižici kasneje, da je združitev dovoljena zgolj zaradi »zaroditve otrok«. Kako naj pride do združitve, je tudi natančno zabeležil: »Združitev naj se izvrši kar mogoče sramežljivo: dopuščeno je vse, kar je za združitev potrebno. Mož in žena ne grešita, če se dogodi kak pogled po telesu ali kak dotikljaj kamorkoli. Vendar pa naj se mož ozira na nežno sramežljivost svoje žene; saj je sveta sramežljivost največja lepota žene in najboljše zagotovilo družinske sreče in zadovoljnosti. Zato naj mož ne sili žene, da bi se njega dotikovala na spolni del telesa; tudi mož naj ne dotikuje žene na tem delu, ker je nespodobno in bi mogel ženo tam pokvariti, kar bi bilo za oba jako mučno in žalostno. /.../ O tem času morata biti dušno in telesno prav razpoložena. Telo naj bo zdravo in odpočito. /.../ Mož naj žene ne sili, ako je utrujena, preslabotna, bolehana, pa ga prosi, naj je za sedaj ne nadleguje; žena pa naj bo možu rada po volji, ako le količkaj more. Mož in žena se moreta združiti katerikoli čas; svetovala bi se pa bolj zgodna jutranja ura, ko je spanje povrnilo telesne moči in je tudi duša bolj mirna.« Prav tako je zapisal, da se združitev odsvetuje v »ženskem času« itd.

Današnjemu bralcu se zdijo Jegličevi pogledi na spolnost precej čudni in na trenutke prav smešni, vendar je dejstvo, da je bil škof kar se tiče zdravstvene spolne izobrazbe daleč pred vsemi slovenskimi sodobniki, saj se je pri pisanju zanašal na znane nemške zdravnike iz 19. stoletja. Sicer nam je to dejstvo bolj znano in drugih brošuric. Predvsem pride v poštev Richard von Krafft-Ebing in njegovi deli *Psychopathia Sexualis*, izdana l. 1886 (ob avtorjevi smrti leta 1902 je izšel že 12. Ponatis), ter *Über gesunde und kranke Nerven (O zdravih in bolnih živcih)*. Krafft-Ebinga Jeglič omenja v delu *Mladeničem*, kjer zapiše, da slednji sicer ni veren mož, vendar trdi, da se lahko zaradi razuzdanosti razvije cela vrsta živčnih bolezni,

zaradi katerih se slabi delovanje hrbtenice. V tej knjižici se Jeglič zanaša tudi na Cristopha Wilhelma Hufelanda, enega izmed najbolj znanih nemških zdravnikov prve polovice 19. stoletja. »Zdravnik Hufeland pripoveduje o mladeniču, ki je trdil, da je nemogoče čisto živeti. Prepustil se je nečistosti, in kaj se zgodi? Ko je bil star šele dvajset let, je že umrl, sit življenja. Profesorji na vseučilišču v Erlangenu pišejo leta 1903 visokošolcem v odprtem pismu: "Zdržnost je mogoča, nikdar ne škoduje zdravju, marveč koristi duši in telesu." Tudi zdravniški odsek na vseučilišču v Kristijaniji je podal sledečo izjavo: "Po naši izkušnji je popolnoma kriva in napačna trditev, da čistost in zdržnost škodujeta zdravju. Mi ne vemo za prav nobeno bolezen in za prav nobeno slabost, ki bi nastala iz deviško čistega življenja."« Da je bil »na tekočem« s pisanjem o tozadevnih zadevah, nam potrdi tudi Jeglič sam. V *Škofijskem listu* je namreč zapisal: »Jaz sem najbolj uvažene knjige prečital; dobil pa sem tudi v tem oziru izredno mnoge izkušnje po deželi; molil sem in premišljeval in se nazadnje za delo odločil.«

Posledice polemike

Upravičena ali neupravičena kritika je imela drugačen učinek, kot so liberalci pričakovali. Ko Jegliču ni uspelo posredovati, da bi zaplenili zeleno brošurico, so začeli katoličani oz. Kmečka zveza prirejati shode v podporo svojemu škofu. Prvi tak shod je bil v Kamniku 7. novembra 1909, ko je zbranim med drugimi govoril tudi poslanec Janez E. Krek. Na koncu so Jegliču poslali izjavo popolne vdanosti. Jeglič je v dnevnik zapisal: »To je bil prvi žarek srčne tolažbe, ker sem bil res strašno potr in sem si naredil ves načrt življenja v pokoju.« Vendar liberalci niso mirovali. Na isti dan, ko je potekal shod v Kamniku, so izdali že drugo zeleno brošuro. Ta je bila še ostrejša. Zahvaljevali so se katoliškemu časniku *Slovenec* za oglaševanje, ki jim ga je naredil za njihovo brošurico, ker je o njej toliko poročal. Napovedali so izid še tretje brošurice. Zapisali so, da Jegličev nauk sploh ni bil potreben, saj da je že vse napisal Janez Zabukovec. Da ima sicer škofova brošurica na začetku in na koncu nekaj lepih misli, ki pa da jih je prepisal od Zabukovca. Zabukovčevo knjigo so priporočali v branje, saj jo »lahko dobi vsak otrok v roke in se ne more pohujšati tudi na mestih, koder pisatelj res z vso obzirnostjo omenja zakonsko združitev, spolno občevanje pred in po poroki. /.../ Ta sveti hram naj ne oskrunjajo nepoklicani s svojimi pohotnosti prežetimi nauki, kakor je brošura Antona Bonaventura.« Dodali so še: »Škofovi nauki o zakonski združitvi pa so zgolj le kup blata in smeti, nanešene iz vseh kotov, katerim ne maramo dati tukaj javnega izraza.« Obtoževali so ga lahkomiselnosti in trmastega početja. Najhujša obtožba pa je bila, da je zaradi slabega finančnega stanja škofije hotel s knjižico zaslužiti. To naj bi dokazovali s tem,

da tiskarna ni hotela natiskati spisa, zato jim je plačal 800 kron za tiskanje vnaprej, bukvarni pa za vezavo 200 kron. Ker je moral dati denar vnaprej, naj bi zato ceno dvignil na 30 vinarjev, čeprav naj bi bila sprva le 20. Na koncu so liberalci odgovorili še na kritike, da namenoma zastrupljajo javno moralo: »Ni naš namen širiti ta strup, ker če bi to hoteli, bi ostal naš namen brezploden. Kajti kar se je moglo od ljudske mase sploh zastrupiti, storil je to že davno pred našo »zeleno« brošuro strup škofovskega rdečega izvirnika in vsled javne razprodaje v Katoliški bukvarni.« Zanimali so še »klerikalne« laži, da so oni izdali rdečo brošuro, da bi škofa blatili, ampak da je to »posvinjenje« napisal škof sam.

Ker se je prirejanje shodov v podporo škofu nadaljevalo, so tudi liberalci stopili na plin. Tako so škofovo brošurico prevedli v nemški, hrvaški in italijanski jezik, v francoskih časopisih pa so ga označevali za pornografa. Jeglič je pisal nunciju na Dunaj, da mu obrazloži ves položaj. Shodi v Jegličevo podporo so potekali zelo dobro, do decembra so jih priredili okoli 70. V Ljubljani sta govorila na shodu Krek in Ivan Šušteršič. Medtem je Jeglič dobival podporo z vseh strani. Nemški zdravnik dr. Alfred Mahr, ki je bil liberalec, naj bi Jegliču dejal, da je prebral brošurico in da podpiše vsako besedo ter da je dostojno napisana. Prav tako je nekaj let kasneje Jegliču dejal podobno dr. Peter Defranceschi in dodal, da je težava le v tem, da je prehitel čas in da ljudje za takšen pouk še niso dozoreli.

Liberalci še vedno niso odnehali. Spisali so še tretjo zeleno brošurico. V njej so škofa obdolžili, da je sam prevedel knjižico v druge jezike in jo prodajal v tujini za mastne dobičke. Spravili so se tudi na Kalana, češ da je kot predsednik Katoliške tiskarne soodgovoren za škandal, da so dijaki knjigo še nevezano nosili iz tiskarne. Svoj obračun so končali z besedami: »Ne ovčice pastirja, pastir mora svoje ovčice voditi po pravi poti. Pastir pa, ki tega vodstva ni zmožen, naj gre med ovčice in se pusti voditi od boljšega pastirja! Za enkrat - to naglašamo - bodi naš protiobračun s tem zaključen!« To pa je bilo precej dvoumno, saj so na koncu knjižice že oglaševali novo knjižico z naslovom: *Modernist Anton Bonaventura v kritični luči*. Vendar slednja ni dočkala luči sveta, saj je državni pravdnik zaplenil že tretji zvezek. Če so se zadeve doma umirile, pa je Jeglič dobival poročila o tem, kaj piše o njem nemško časopisje. Izvedel je, da so liberalci brošurico delili med srednješolce. To ga je zelo potrlo. »Da se je šolska in druga mladina pohujševala, to me grozno peče; za celo življenje jim bo ostalo v glavi in srcu slabi vtis in spomin, da je to povzročil ljubljanski škof. Liberalci in prostožidarji so pa dosegli tudi ta svoj namen, da so očrnili duhovna, celo škofa in še bolj razvnili gnus in sovražstvo do duhovnov in do katoliške cerkve.«

Zadeva se je na koncu za Jegliča srečno iztekla in ob koncu leta 1909 je lahko v dnevnik zapisal: »Hvaležen sem Bogu tudi, da je pripustil silne napade name ob priliki moje brošurice. Vihar se je polegel in ljudstvo je cerkvi še bolj vdano, liberalci pa osramočeni.«